

**แนวทางการจัดสุขสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
บ้านเลี้ยวโน้ย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ**
**Guidelines for Providing Social Welfare for the Development of the Quality of
Life of the Elderly at Ban Siao Noi, Ban Lao Sub-district,
Mueang District, Chaiyaphum Province**

สุนทร ปัญญะพงษ์¹ อัญชลี ชัยศรี² ทศโนยวรรณ ดวงมาลา³ และวิมลศิลป์ ประชัยภูมิ⁴

Soonthorn Panyapong¹ Anchalee Chaisri² Thassanaiyawan Doungmala³

And Wimonsin Prungchaiyaphum⁴

¹คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

¹Faculty of Political Science Chaiyaphum Rajabhat University

e-mail: soonpan_cpnu@hotmail.com

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

²Faculty of Business Administration Chaiyaphum Rajabhat University

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

³Faculty of Business Administration Chaiyaphum Rajabhat University

⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

⁴Faculty of Political Science Chaiyaphum Rajabhat University

October 30, 2020, Reviewed : November 9, 2020, Revised : November 16, 2020, Accepted : November 23, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดสุขสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่บ้านเลี้ยวโน้ย กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของชุมชน ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บุคลากรจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการจัดสุขสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านเลี้ยวโน้ย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 1)การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ 2)การส่งเสริมสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน 3)การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรักษาความสงบและความปลอดภัยในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ 4)การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรากระจาย

อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 5) การได้รับการความรู้และอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ 6) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวและพักผ่อนในบั้นปลายของชีวิต

คำสำคัญ: สุขสวัสดิการสังคม, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of the research entitled “Guidelines for Providing Social Welfare for the Development of the Quality of Life of the Elderly at Ban Siao Noi, Ban Lao Sub-district, Mueang District, Chaiyaphum Province” were to find out the appropriate guidelines for providing social welfare for the development of the quality of life of the elderly using community participation. This was a study of using qualitative methods. The population used in this research was the elderly aged 60 years and over living in Ban Siao Noi. For the qualitative research, 15 key figures of the community, including the representatives of the elderly, the community leaders, the folk philosophers, the village health volunteers and the staff from involved government agencies were the samples, The research tools were Semi-structured interviews, small group meeting and observation.

The research results were as follows.

The appropriate guidelines for the social welfare provision for improving the quality of life of the elderly are: 1) creating occupations and income for the elderly, 2) promoting public health facilities near their home, 3) providing facilities to maintain peace and safety in public places for the elderly, 4) establishing widespread and fair treatment for the elderly, 5) obtaining knowledge and occupations suitable for the elderly and 6) encouraging the elderly to travel and rest during the end of their life.

Keywords: Providing social welfare, Development of quality of life, Elderly

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงด้านภาวะการเจริญพันธุ์ และภาวะการตายของประชากร ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางอายุของประชากรไทย กล่าวคือ พบว่าในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมาทั้งจำนวนและสัดส่วนของประชากรไทยในวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ลดลง ในขณะที่จำนวนของประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15-29 ปี) ยังคงเพิ่มขึ้น สำหรับประชากรสูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต กล่าวคือ ประชากรสูงอายุจะเพิ่มจากประมาณ 5 ล้านคนในปัจจุบันเป็นประมาณ 10 ล้านคนในอีก 20 ปีข้างหน้า และเป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราเพิ่มของประชากร

สูงอายุ จะเร็วกว่าประชากรโดยรวมทั้งหมด ดังจะเห็นได้จากระหว่างปี 2523 ถึงปี 2533 ประชากรสูงอายุจะเพิ่มเป็นร้อยละ 47 แต่เมื่อเปรียบเทียบการเพิ่มระหว่างปี 2523 ไปจนถึงปี 2563 จะพบว่าประชากรสูงอายุจะเพิ่มสูงถึงกว่าร้อยละ 300 นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มประชากรสูงอายุจะมีผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุมาก ๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เช่นในปี พ.ศ. 2533 มีผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป เพียงประมาณ 700,000 คน คาดว่าจะเพิ่มเป็น 1,400,000 คน ในราวปี พ.ศ. 2553 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นกว่า 2 ล้านคนในปี พ.ศ. 2563 ปัจจุบันประเทศไทย ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมี สัดส่วนผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 12 และจะเพิ่มถึงร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2573 หรือเท่ากับคนไทยทุก ๆ 4 คน จะมีผู้สูงอายุอยู่ 1 คน ผลของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะยิ่งทำให้รัฐต้องจัดหาสวัสดิการเพิ่มเติมทั้งในรูป ของปริมาณ และคุณภาพเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้รัฐมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตาม จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายและแหล่งเงินทุนสำหรับการจัดหา สวัสดิการผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนการหาแนวร่วมที่จะเข้ามาช่วยในด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ (ยศ วัชรคุปต์. 2555)

สวัสดิการสังคม (Social Welfare) เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนใน สังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตายเป็นวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนในสังคมซึ่งแต่ละคนต้องได้รับการ ขันพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่ อาศัย เป็นต้น สวัสดิการสังคม จึงเป็นระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความ มั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ทั่วถึงเหมาะสม เป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และ บริการทาง สังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและมีส่วนร่วมในการจัด สวัสดิการสังคมทุกระดับ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2546)

เมื่อพิจารณาระบบและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในสังคมไทยที่มีขอบข่ายจำกัด รวมทั้ง แบบแผนการให้บริการก็ยังไม่เป็นระบบและรูปแบบที่ดีพอ ผู้สูงอายุในประเทศไทยจึงได้รับความสนใจแล น้อยทั้งจากภาครัฐและเอกชน นโยบายและการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุมักได้รับการมองว่าเป็นเรื่อง ไม่เร่งด่วน และมีความสำคัญเป็นอันดับรอง เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอื่น ในการดำเนินงานด้าน สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นคือ งานสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุได้ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงและตอบสนอง ต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์. 2548) และไม่ได้มีการกระจายไปสู่ผู้สูงอายุ ในเขตชนบท ซึ่งเป็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของประเทศ การบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นยังมีลักษณะที่ไม่กระจายตัว การ ดำเนินงานในส่วนขององค์กรภาครัฐหรือเอกชนค่อนข้างจะจำกัด ทั้งในด้านปริมาณและรูปแบบ บางกรณีก็มี การกำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มอายุที่เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ การ เกื้อหนุนผู้สูงอายุที่จัดโดยหน่วยงานภาครัฐก็ประสบปัญหาทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และการจัดการ

การให้บริการแก่ผู้สูงอายุจึงยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง และไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2544)

สำหรับชุมชนบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้นำชุมชนเล็งเห็นความสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอยู่ในชุมชน โดยลักษณะการจัดการสวัสดิการเน้นการสร้างสุขสวัสดิการให้เกิดขึ้นในชุมชน อันเป็นความสุขที่ไม่ใช้ตัวเงินเป็นหลักในการจัดสวัสดิการ แต่เน้นภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการทั้งด้านทรัพยากร อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค โดยมีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่นำไปสู่ความสุขที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งนี้ แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมเป็นการรองรับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านเสี้ยวน้อย และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการจัดสวัสดิการสังคม ให้กับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกด้านต่อไป

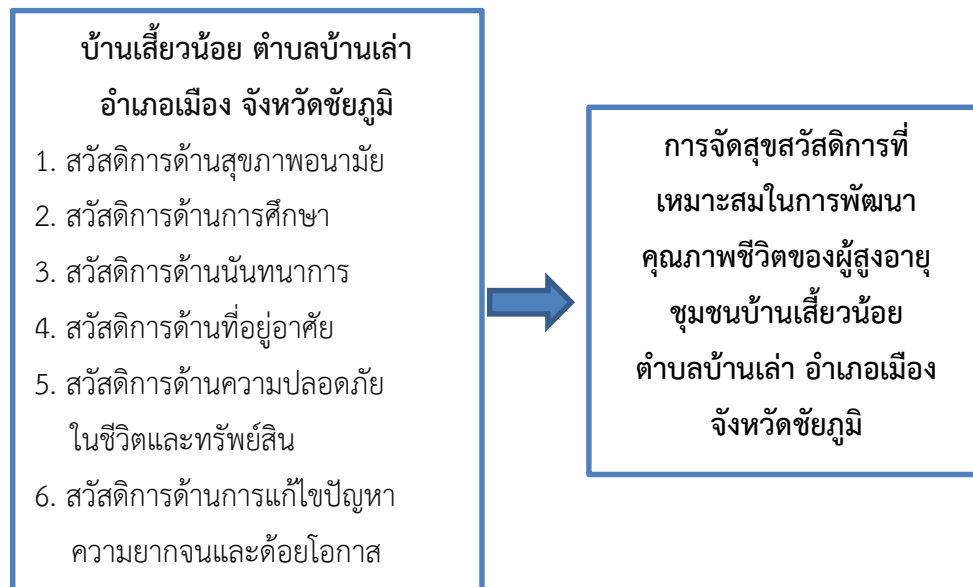
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. **พื้นที่วิจัย** การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ชุมชนบ้านเลี้ยว น้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

2.1 ประชากรของการวิจัยคือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเลี้ยว น้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 161 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า, 2563)

2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชน บ้านเลี้ยว น้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้รู้หรือ ปรมาจารย์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน ผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 2 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 4 คน บุคลากร เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ จำนวน 1 คน และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสุขสวัสดิการสังคม รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือก กลุ่มเป้าหมายคือเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 10 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุ

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้การประชุมกลุ่มย่อย และแบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุขสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุบ้านเลี้ยว น้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลใน ชุมชนบ้านเลี้ยว น้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

4.2 สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยหรือการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้นำกลุ่มผู้สูงอายุ สัมภาษณ์ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และบุคลากร เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องแนวทางการจัดการสุขสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เป็นต้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการประชุมกลุ่มย่อย และจากการสังเกต ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาจัดระบบข้อมูลแยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบายจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามเครื่องมือโดย นำข้อมูลมาวิเคราะห์ควบคู่กับบริบทในพื้นที่

6. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสมบูรณ์เพียงพอ ประกอบด้วย การตรวจสอบด้านข้อมูล การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทบทวนข้อมูล

ผลการวิจัย

แนวทางที่เหมาะสมในการจัดสุขสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

แนวทางที่เหมาะสมในการจัดสุขสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยจากตัวแทนของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านเสี้ยวน้อยเสนอแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส ได้แก่ การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ กล่าวคือ ความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนเป็นความทุกข์ของผู้สูงอายุเนื่องจากลูกหลานที่เติบโตในยุคปัจจุบันที่ใช้เงินเป็นใหญ่ต่างจากอดีตที่ใช้ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันเป็นทุนทางสังคมที่ทำได้ยากในสังคมปัจจุบัน ผู้สูงอายุหลายคนไม่ต้องการเป็นภาระของสังคมแต่ปรารถนาอยู่ในสังคมที่ต้องการให้รัฐจัดสวัสดิการในการดูแลให้กับผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยเฉพาะการได้รับเบี้ยยังชีพที่สูงขึ้น การได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มากขึ้น อยากให้มีกิจกรรมเสริมสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งจัดอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพื่อหารายได้เข้าครอบครัว

2. ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ การส่งเสริมสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน กล่าวคือผู้สูงอายุต้องการได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน เพราะการมีหน่วยงานทางสาธารณสุขสามารถให้บริการรถยนต์เพื่อตรวจสุขภาพถึงชุมชนได้จะดีมาก เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ต้องการเดินทางไปโรงพยาบาล

เพราะมองว่าเป็นภาระของลูกหลานที่ต้องนำพาผู้สูงอายุ และมีคนป่วยเข้าไปรับบริการที่โรงพยาบาลเป็นจำนวนมาก รวมทั้ง พื้นที่จังหวัดชัยภูมิเป็นพื้นที่ควบคุมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ทำให้ผู้สูงอายุไม่ประสงค์ที่จะเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงโดยเฉพาะในพื้นที่ของโรงพยาบาล การได้รับสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับสุขภาพและการจัดให้มีการอบรมเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะการตรวจสุขภาพประจำปีละ 1 ครั้ง จากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลมาให้บริการถึงชุมชน ที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และประจำตำบลมาทำการตรวจสุขภาพพื้นฐานทั่วไป

3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรักษาความสงบและความปลอดภัยในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ กล่าวคือ การให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน ห้องสุขา และการให้มีการจัดการด้านรักษาความสงบและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ เนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบันมีความเสี่ยงตามไปด้วย เนื่องจากลูกหลานต้องไปทำงานในเมืองชัยภูมิ ต่างจังหวัดหรือในกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้สูงอายุอยู่โดดเดี่ยว ไม่มีใครคอยดูแลเอาใจใส่ในการใช้ชีวิต ทั้งการกินอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเงิน สิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ปัจจุบันมีภัยสังคมที่คุกคามผู้สูงอายุในชุมชน เช่น โจรผู้ร้าย คนฉกฉวย หรือ กลุ่มคนที่สอดส่องการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุทำให้เป็นเป้าหมายของกลุ่มมิจฉาชีพ ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ประจำหมู่บ้านหรือมีเวรยามคอยตรวจสอบและติดตามกลุ่มคนแปลกหน้าที่เข้ามาในชุมชน จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงและปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

4. ด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรากระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม กล่าวคือ การจัดให้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรากระจายอย่างทั่วถึงในระดับอำเภอ เนื่องจากบางครอบครัวที่ไม่มีลูกหลานหรือลูกหลานย้ายถิ่น เป็นคนไร้บ้าน จึงมีความต้องการให้มีบ้านสำหรับคนไร้บ้าน การให้มีการจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และการให้รัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีความต้องการซ่อมแซมบ้านที่ใกล้พัง รวมทั้งทำถนนใหม่ให้ดีและเดินทางสะดวกกว่านี้ต้องการให้มีไฟฟ้าตามถนนหมู่บ้าน

5. ด้านการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมความรู้และอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุต้องการมีโรงเรียนผู้สูงอายุสำหรับให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนความรู้และพูดคุยเกี่ยวกับการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากลูกหลานใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารที่แตกต่างไปจากในอดีตเป็นอย่างมาก ทำให้คนสูงอายุตามไม่ทันโลกสมัยใหม่ อีกทั้งทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตที่ผสมผสานเข้ากับเยาวชนรุ่นใหม่ได้ การได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านศาสนา และการได้รับโอกาสหรือมีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถในฐานะเป็นคลังสมอง เช่น การเผยแพร่ภูมิปัญญา และการให้มีการรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

6. ด้านนันทนาการ ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวและพักผ่อนในบั้นปลายของชีวิต กล่าวคือ ผู้สูงอายุต้องการสถานที่พักผ่อนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย การให้ความรู้เกี่ยวกับออกกำลังกายที่เหมาะสมกับ

วัยสูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของร่างกายทำให้โรคร้ายต่าง ๆ ตามมาเบียดเบียน ทั้งโรคทางกายและทางสมอง อันได้แก่ โรคสมองเสื่อม โรคหลงลืม โรคซึมเศร้า ผู้สูงอายุบางคนกล่าวว่า แก้ไขได้ด้วยการออกกำลังกายและการพบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน และอยากให้มีการออกกำลังกายประจำหมู่บ้านติดตั้งไว้ที่ลานกีฬาสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัยเข้ามาใช้บริการในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชุมชนที่ต้องมีจุดศูนย์กลางในการประสานและการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดสุขสวัสดิการสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1) ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาสของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีหน่วยงานติดต่อหรือประสานให้แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการการทำงานเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ ควรมีการจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ และการให้มีศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับอำเภอ ควรมีการจัดการสงเคราะห์ในการจัดงานศพตามประเพณี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สรุทธิ ศรีสุพจน์ และคณะ. 2562) ที่กล่าวว่า การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านรายได้ และด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สุรัตน์ สุดสมบูรณ์. 2557) ที่กล่าวว่าการบริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ทั่วถึง เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรมและบริการทางสังคมทั่วไป

2) ด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ได้แก่ การได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน การได้รับความสะดวกสบายโดยมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในโรงพยาบาล การได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การได้รับการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการให้มีการจัดบริการการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การแพทย์แผนไทย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สุนทร ปัญญาพงษ์. 2560) ที่กล่าวถึงการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งในการมีศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุและการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สมิตรา จุติโน และประชัน คະเนวัน. 2556) และ (วันชัย ชูประดิษฐ์. 2555) ที่พบว่า ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ได้แก่ การให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน ห้องสุขา และการให้มีการจัดการด้านรักษาความสงบและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สมิตรา จุติโน และประชัน คະเนวัน. 2556) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับปาน

กลาง ขณะที่ ผลการศึกษาของ (วันชัย ชูประดิษฐ์. 2555) พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับมาก

4) ด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ได้แก่ การให้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรากระจายอย่างทั่วถึงในระดับอำเภอ การให้มีการจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และการให้รัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุต้องการความรักความอบอุ่นจากบุคคลอันเป็นที่รัก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สรุทธิ ศรีสุพจน์ และคณะ. 2562) ที่กล่าวว่า การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านรายได้ อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Alderfer. 1972) ที่กล่าวว่า มนุษย์ต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย

5) ด้านนันทนาการของผู้สูงอายุ ได้แก่ การให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย การให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกาย และ พักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ และ การให้มีการลดราคาค่าโดยสารยานพาหนะแก่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวและพักผ่อนนันทนาการมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Alderfer. 1972) ที่กล่าวว่า มนุษย์ต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย

6) ด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ ได้แก่ การได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านศาสนา และ การได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถในฐานะเป็นคลังสมอง เช่น การเผยแพร่ภูมิปัญญา การให้มีการรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ปวีณา ลีตระกูล. 2562) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Alderfer. 1972) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการเจริญก้าวหน้า ความรู้ความสามารถ รวมถึงการได้รับความยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ควรมุ่งเน้นสวัสดิการสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาสของผู้สูงอายุมากที่สุด โดยควรจัดให้มีหน่วยงานติดต่อประสานให้แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน การให้มีการจัดการสงเคราะห์ในการจัดงานศพตามประเพณี การให้มีการจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ และการให้มีศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับอำเภอ

2) การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน ห้องสุขา และการให้มีการจัดการด้านรักษาความสงบและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้เกิดการได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน การได้รับความสะดวกสบายโดยมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในโรงพยาบาล การได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การได้รับการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2) การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้มีการให้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรากระจายอย่างทั่วถึงในระดับอำเภอ การให้มีการจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และการให้รัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย

3) การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านนันทนาการของผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้มีการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย การให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกาย และ พักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1) การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านศาสนา และ การได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถในฐานะเป็นคลังสมอง เช่น การเผยแพร่ภูมิปัญญา การให้มีการรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

2) การจัดสวัสดิการที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการด้านการให้บริการทั้งภายในและภายนอกชุมชน จึงควรจัดสวัสดิการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ในตัวแปรอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เช่น ความสัมพันธ์ของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

2) ควรมีการถอดบทเรียนการสวัสดิการคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดรูปแบบกิจกรรมการดูแลคุณภาพชีวิตที่หลากหลาย และควรเผยแพร่เป็นตัวอย่างที่ดี (Best Practice) สามารถขยายผลและปรับใช้ในพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงกระบวนการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุโดยชุมชน ระหว่างชุมชนเมืองและชนบท เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ที่มีความครอบคลุม และสร้างความเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2548). **นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- ปวีณา ลีตระกูล. (2562). การวิเคราะห์ความยากจนของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย. **วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)** ปีที่ 11 ฉบับที่ 22 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). **พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ยศ วัชรคุปต์. (2555). การประมาณการงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุและแหล่งที่มาของเงิน เพื่อเตรียมรองรับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- วันชัย ชูประดิษฐ์. (2555). การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่. การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). **สวัสดิการผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรุจณี ศรีสุพจน์ และคณะ. (2562). การพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย. **วารสารการวัดผลการศึกษา** ปีที่ 36 ฉบับที่ 100 กรกฎาคม – ธันวาคม 2562.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). **สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย**. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2557.
- สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ. (2560). รูปแบบการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในจังหวัดชัยภูมิ. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560).
- สุมิตรา จุตโน และ ประชัน คะเนวัน. (2556). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแคน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 5(2), 105-119
- Alderfer, C.P. 1972. **Existence, Relatedness, and growth: Human needs in organizational settings**. New York: Free Press.